

بررسی جهاد تبیین در سیره‌ی بانوان نمونه

فاطمه عسکری

چکیده

جهاد تبیین نوعی از جهاد است که به افشای حقایق کتمان شده توسط دشمن می‌پردازد؛ بانوان زیادی در طول تاریخ با شجاعت در این نوع جهاد شرکت کردند. جهاد تبیین همچنان حائز اهمیت است و با گذشت زمان نه تنها کمرنگ نشده است بلکه امروزه با توجه به تلاش بی وقفه دشمن برای تفرقه افکنی میان مسلمانان به خصوص شیعیان این امر بسیار مورد توجه قرار گرفته است و در این راستا آیت الله خامنه‌ای بر روشنگری واقعیت‌ها جهت بی‌اثر نمودن این اهداف، تاکید ویژه داشته‌اند. این جهاد عظیم موجب سرازیر شدن خیر و برکت در جامعه و به کارگیری صحیح زنان از ظرفیت‌هایشان می‌شود. پژوهش حاضر به روش توصیفی و گردآوری مطالب به روش کتابخانه‌ای بررسی شده است و به بیان جهاد تبیین بانوان نمونه‌ی تاریخ از جمله حضرت زینب سلام الله علیها که حضور شان در واقعه‌ی کربلا باعث شد تا ایشان از انحراف این واقعه‌ی عظیم جلوگیری و امویان را رسوا کند. حضرت فاطمه سلام الله علیها با خطبه فدکیه به هواداری از ولایت و اصلاح افکار عمومی پرداخت. حضرت ام البنین سلام الله علیها پس از واقعه جانشوز عاشورا، به وسیله مرثیه خوانی ندای مظلومیت امام حسین علیه السلام را به گوش مردم می‌رساند، و بانوان معاصر که از جمه آنها خانم زینب سلیمانی می‌باشد که با حضور در رسانه‌ها و صحبت‌های جنجالی خود اهداف والای پدرش را روشن نمود و بانو طاهره دباغ به عنوان یکی از فعالان انقلاب اسلامی اقدامات مهمی را قبل و بعد از انقلاب برای پایداری این واقعه مقدس انجام داد. کلید واژه‌ها: جهاد تبیین، افشاگری، شجاعت، غیرت دینی، بصیرت.

مقدمه

جهاد به معنای تلاش و کوشش در راه پیشبرد هدفی است که با درگیری و مبارزه با دشمن، همراه است. اما بر اساس روایات ارزش بعضی از کارها هم ردیف با جهاد است؛ مانند خوب شوهرداری کردن زن، امر به معروف و نهی از منکر، تلاش مرد برای کسب روزی حلال برای خانواده،

انجام دادن حج و سخن گفتن به عدالت در برابر سلطان ستمگر. جهاد تبیین نیز نوعی از جهاد است که با روشنگری و افشای حقایق برای تمییز حق از باطل می‌باشد. در دنیای امروز که دشمنان اسلام تمام تلاش خود را برای از بین بردن دین خدا از طریق جنگ نرم و شبهه افکنی و انحراف افکار مردم به‌ویژه جوانان، به کار گرفته‌اند، برای افراد آگاه خصوصاً طلاب ضرورت دارد که دست به دست هم دهند و بابرنامه ریزی و هماهنگی به تبیین حقایق با سند و مدرک بپردازند و آنها را در اختیار عموم قرار دهند تا همگان را نسبت به واقعیت‌ها مطلع سازند و آنها را از تحریف نجات دهند. رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: "إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ" (کلینی، کافی، ج 1، ص 54)، آن‌گاه که بدعت‌ها در امت من پدیدار شود بر انسان آگاه لازم است که علم خود را آشکار کند، پس اگر عالمی چنین نکند مشمول لعنت خداوند قرار می‌گیرد.

باتوجه به تأکید مقام معظم رهبری بر موضوع جهاد تبیین به عنوان یک فریضه بایستی به این موضوع پرداخته شود تا علاوه بر اطاعت از امر رهبری، حقایق بسیاری که توسط افراد و شبکه های معاند کتمان شده است، روشن شود و برای تحقق این امر، همانطور که در جهاد تن به تن همکاری لشکریان می‌تواند به پیروزی آنان بیانجامد، در این نوع جهاد نیز همکاری، همدلی و همفکری نیاز است تا نتیجه مطلوب حاصل شود.

تبیین حقایق و روشنگری از این رو به جهاد تبیین تعبیر شده است که شباهت‌های زیادی با جهاد تن به تن دارد از جمله اینکه در جهاد برای عملیات‌های مختلف به طرح و نقشه‌ای نیاز است که توسط افراد آگاه و متخصص طراحی شده باشد تا آن عملیات بدون نقص به نتیجه برسد. جهاد تبیین مختص به مردان نیست، زنان نیز می‌توانند نقش مفیدی در این زمینه ایفا کنند، همانگونه که در طول تاریخ بانوان زیادی توانستند با تبیین و روشنگری از بسیاری انحرافات جلوگیری کنند و چهره واقعی بسیاری از افراد خبیث را نمایان سازند و آنها را رسوا کنند.

زنان شهید نخستین لشکر زنانه در عرصه جهاد تبیین هستند چرا که آنان نیز مانند مردان شهید از عناصر واقعیت گرایی، وحدت آفرینی، حداکثری بودن و ایمان و معرفت به خدا برخوردار هستند. از این رو همان اندازه که شهدای مرد می‌توانند الگو و هویت بخش برای جامعه پسران جوان باشند، شهدای زن نیز تاثیرگذار و چه بسا در این عرصه شگفتی ساز هستند. نمونه این زنان تاثیرگذار شهید، بانوان سیده طاهره هاشمی، ناهید فاتحی، فوزیه شیردل و.... می‌باشند. همچنین بانوانی مانند خانم زهرا حسینی و معصومه آباد نیز با نوشتن خاطرات خود در قالب کتاب جهاد مقدس خود را تکمیل کردند.

مقالاتی در این زمینه وجود دارند از جمله مقاله بررسی ابعاد فقهی جهاد تبیین، در برابر جنگ شناختی (دکتر جواد جمشیدی حسن آبادی) که جهاد تبیین را به عنوان یک فریضه مورد بررسی قرار داده است.

مقاله جهاد تبیین در سیره حضرت فاطمه سلام الله علیها (علیرضا زنگویی) به بیان لزوم اطاعت از قرآن و اهل بیت که یکی از موضوعات مطرح شده در «روایت تبیین» در سیره حضرت صدیقه طاهره و بیان لزوم اطاعت از قرآن و مفسران ناطق آن کتاب صامت؛ یعنی معصومان می‌پردازد. اما تفاوت این مقاله با مقاله های ذکر شده در این است که در اینجا به شهادت و شجاعت حضرت زینب سلام الله علیها اشاره می‌شود که با سخنرانی خود در کاخ یزید در جلوگیری از انحراف واقع عاشورا و رسوا ساختن دشمنان اهل بیت علیهم السلام نقش بسزایی را ایفا کرد و حضرت فاطمه سلام الله علیها که با خطبه فدکیه مالکیت خود را نسبت به سرزمین فدک تصریح کرد و همچنین به دفاع از حق حضرت علی علیه السلام در مورد خلافت و ولایت پرداخت و از انتساب روایتی خلاف واقع به پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم توسط ابوبکر پرده برداشت و حضرت ام‌البنین سلام الله علیها که با اقداماتش به بیان حقایق عاشورا پرداخت. همچنین اشاره می‌شود به زینب سلیمانی فرزند سردار دل‌ها که جهاد تبیین را سرلوحه کار خود قرار داد تا جامعه را از انحرافات نجات دهد و بانو طاهره دباغ که علاوه بر حضور فعال در جنگ و جهاد و فرماندهی نیروهای مختلف در عرصه جهاد تبیین و امور فرهنگی نیز سرآمد بود.

مفهوم شناسی

جهاد در لغت: از ریشه جهد (به فتح اول و ضم آن) صعوبت و مشقت. چنانکه در قاموس و مفردات گفته است در اقرب الموارد آن را تلاش توأم با رنج معنی می‌کند¹ و جهاد به معنای پیکار در راه خدا و دین² و ازدهای جهاد و مجاهده نیز از همین ماده گرفته شده است. جنگ را از آن جهت جهاد گویند که تلاش توأم با رنج است. مجاهد نیز به معنی تلاش‌کننده و جنگ‌کننده است.³

جهاد در اصطلاح: جهاد در اصطلاح عبارت است از: تلاش و کوشش در مقابله با دشمن، خواه دشمن خارجی باشد که همان «جهاد اصغر» است و خواه دشمن درونی و هوای نفس و شیطان باشد که همان «جهاد اکبر» است.⁴

تبیین در لغت: از ریشه بان به معنای آشکار و ظاهر است.⁵ بَانَ (به فتح باء) از واژگان قرآن کریم به معنای آشکار و ظاهر شد. واژه‌های بَيَان، بَيِّنَةٌ و تَبْيَان همه از بَيِّن (به فتح باء و سکون یاء) به معنی وسط هستند و چون وجود وسط توأم با انفصال، ظهور و انقطاع است، لذا بان را به معنی قطع شدن و آشکار شدن است. از مشتقات این کلمه در قرآن کریم عبارتند؛ بَيِّن (به فتح باء و تشدید یاء) صفت مشبیه است. مُبَيِّن (به ضم میم و کسر باء) اسم فاعل از باب افعال به معنی

¹ قرشی، قاموس قرآن، ج اول، ص 77.

² البستانی، فرهنگ جدید (عربی، فارسی) ترجمه منجد الطلاب، مترجم: بندریگی، ص 97.

³ راغب اصفهانی، المفردات، ص 208.

⁴ حسینی، سراج: گاهی گذرابه مسائل اساسی و بررسی شبهات پیرامون زنان، ص 329.

⁵ قرشی، قاموس قرآن، ص 257.

آشکار یا آشکار کننده است. کلمه مُبین صد و نوزده بار در قرآن مجید آمده است. بَيَان (به فتح باء) به معنی کشف و از نطق اعم است و اسم مصدر نیز می‌آید.⁶

تبیین در اصطلاح: به هر حال واژه «تبیین» در بسیاری از آیات قرآن به معنای ظهور و انکشاف و وضوح آمده است؛ لذا «بینه» به چیزی گفته می‌شود که دلیل روشن و آشکاری است، خواه عقلی باشد یا محسوس. به همین دلیل به دو شاهد عادل که در امور قضایی شهادتشان مدرک است «بینه» اطلاق می‌شود. به معجزات انبیاء نیز «بینه» گفته شده است، و «بیان» به معنای پرده برداری از چیزی است، خواه به وسیله نطق بوده باشد یا نوشتن یا اشاره یا شاهد حال.⁷

سیره در لغت: ج سیر، به معنای حرکت، رفتن، سنت، روش، مذهب، هیئت. سیرة الرَّجُل: زندگی نامه انسان.⁸ سیره در اصل برگرفته از «سیر» به مفهوم حرکت مستمر و هدفمند است. دیگر واژگان پدید آمده از سیر نیز به این مفهوم بسیار به کار رفته اند.⁹

سیره در اصطلاح: در اصطلاح، سیره به معنای شیوه و روشی است که شخص آن را به عنوان ضابطه و قانون زندگی برگزیده و خود را ملزم به انجام آن دانسته است. از این جهت، سیره با عادت های شخصی تفاوت دارد. زیرا عنصر انتخاب در آن دخالت داشته و آگاهانه است.¹⁰

جهاد تبیین بانوان نمونه تاریخ:

الف) نقش حضرت زینب سلام الله علیها در افشاگری اهداف یزید

حضرت زینب سلام الله علیها نمونه‌ی کامل صبر و شجاعت است. که حتی باوجود مصیبت‌های وارد شده به ایشان در روز عاشورا همچنان با صلابت و استواری در کاخ یزید به تبیین جنایات و آنچه در کربلا گذشت و امویان در پی کتمان آن بودند پرداخت و یزید و یارانش را رسوا ساخت و حقایق را افشا کرد.

شاید یکی از دلایلی هم که سبب شد امام حسین علیه السلام در حرکت خویش از مدینه به مکه و سپس به کربلا زنان و کودکان را به همراه آورد، آن بود که اینان در دوران اسارت، به عنوان شاهدان صحنه‌ی جنایت دشمنان و مظلومیت اهل بیت علیهم السلام، دیده های خود را برای مردم بازگو کنند تا آن وقایع در پشت پرده ابهام نماند. نقش امام سجاد علیه السلام و حضرت زینب سلام الله علیها در این میان حائز اهمیت بود.¹¹

بعد از واقعه عاشورا، یزید، مجلس اسیران کربلا را به‌گونه‌ای ترتیب داده بود که اسرای کربلا تحت تاثیر قدرت او قرار گرفته و از ترس، تسلیم خواسته های او شوند از این رو کنیزان و بانوان

⁶ راغب اصفهانی، المفردات. 157.

⁷ مکارم شیرازی، پیام قرآن، ج 1، ص 213.

⁸ البستانی، فرهنگ جدید (عربی، فارسی) ترجمه منجد الطلاب، مترجم: بندریگی. ص 318.

⁹ ابن منظور، لسان العرب 453/6.

¹⁰ واتقی راد، درسنامه سیره معصومین علیهم السلام، ص 28.

¹¹ محدثی، پیام های عاشورا، ص 189.

و کسانی که از اهل بیت امام علیه السلام باقی مانده بود را ردیف به ریسمان بسته و آن‌ها را وارد مجلس یزید کردند.¹²

امام محمد باقر علیه السلام می‌فرماید: «پس از شهادت امام حسین علیه السلام ما دوازده پسر بودیم و بزرگتر از همه علی بن الحسین علیه السلام بود که نزد یزید آوردند، همه ما از دست تا گردن درغل و زنجیر بودیم.¹³

با وجود اهداف شومی که یزید از نحوه ورود اسرا به کاخ درسر داشت اما با ورود آن‌ها با وضعیتی رقت بار به دربارش، برای اینکه احساسات حاضران در کاخ جریحه دار و نفرتشان برانگیخته نشود، او تصمیم گرفت به ظاهر با اهل مجلس همدردی کند و خود را فردی دلسوز و مهربان نشان دهد، اما حضرت زینب سلام الله علیها با خطبه شجاعانه خود در مجلس آن ملعون اهداف شوم او و حقایق عاشورا را افشا کرد. حضرت زینب علیها السلام دختر امام علی علیه السلام از جای برخاست و روی به یزید کرده و گفت: «خداوند سبحان به راستی سخن گفت، آنگاه که فرمود: سرانجام کار کسانی که مرتکب کارهای زشت و گناه شدند، به آن جا رسید که آیات الهی را تکذیب کرده و آن را مسخره نمودند.»¹⁴

ای یزید! تو گمان کردی که اگر زمین و آسمان را بر ما تنگ گرفته و ما را همانند کنیزانی به اسارت بگیری، ما را نزد خدا خوار کرده ای و خود در پیشگاه او، صاحب احترام خواهی بود، و این نشان دهنده مقام و ارزش تو در نزد خداوند است؟ که به این خاطر باد در بینی انداخته ای و با غرور و نخوت به اطراف می‌نگری؟ (آیا) از اینکه کارهای دنیایت رو به راه گشته و رشته امورت به هم پیوسته و منصبی که حق ما خاندان است را از آن خود نموده ای، خوشحال و شادمانی؟ آرام باش و صبر کن! آیا سخن خدای تعالی را به بوته فراموشی سپرده ای که: «ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أَصَاءُوا السُّوْأَى أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ : آنان که راه کفر را در پیش گرفته اند، گمان نبرند مهلتی که به ایشان داده ایم، به نفع و سود آنهاست، این مهلت فقط به منظور آن است که بار گناهانشان سنگین تر و بیشتر شود و عذابی دردناک برای آنها مهیا کرده ایم»¹⁵. ای فرزند آزاد شدگان! آیا درست است که بانوان و کنیزانت را در پس پرده و حجاب قرار داده ای، در حالی که دختران پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم در حال اسارت و با دستانی بسته در مقابله باشند؟ چه چشم امیدی می‌توان داشت از فرزند کسی که با دهان خود می‌خواست جگرهای پاکان را بجد (و هنگامی که نتوانست بجد) آن را از دهان بیرون انداخت و گوشت او از خون شهیدان روییده است و از کسی که با چشم کینه و دشمنی و اهانت و عداوت به ما اهل بیت نگاه می‌کند؟ (ای یزید!) تو با ریختن خون اولاد پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم و ستارگان درخشان زمین از اولاد

¹² کاظمی نائینی، مصائب حضرت زینب (سلام الله علیها)، ص 259.

¹³ قمی، در کربلا چه گذشت؟، ترجمه نفس المهموم، ص 559.

¹⁴ روم: 10

⁵ آل عمران: 178

و صهیونیسم را تیرموتار و خانه‌های عنکبوتی آنان را فروخواهد ریخت.» همچنین افزود: «اسم حاج قاسم سلیمانی، آشیانه‌ی صهیونیسم تکفیر و نظام سلطه را اینک هم می‌لرزاند.»⁴¹ همچنین در دفاع از پدرش و هدف او افزود: «موجی که در دنیا به خاطر شهادت پدرم ایجاد شد فقط به دلیل خدمات ارزشمند او نبود بلکه دنیا فهمید که حاج قاسم در هر شرایط و در هر حال سعی در حفظ وحدت و ایجاد هم‌بستگی بیشتر میان تمام مردم سراسر دنیا داشت.» سلیمانی گفت: «آمریکا با ترور پدرم بزرگ‌ترین و احمقانه‌ترین حرکت را کرد؛ چرا که نه تنها شهادت پدرم موجب ضعف ایران و محور مقاومت نشد، بلکه تمامی آزادی خواهان و تمام جوانان را بیدار کرد و وحدت میان مردم را بیشتر و بیشتر کرد. پدرم همانند شیشه عطری می‌ماند که با شکستنش رایحه خوش او در سراسر دنیا پخش شد.»⁴²

ب) بانو طاهره دباغ

مرضیه حدید چی یا طاهره دباغ که به او لقب مادر بزرگ انقلاب را داده‌اند. از شاگردان سید محمدرضا سعیدی بود و با جامعه روحانیت مبارز همکاری داشت. پس از دستگیری توسط ساواک و پس از مدت کوتاهی که از زندانی بودن او گذشت، سازمان ساواک او را از زندان آزاد کرد. اما دباغ پس از جراحی و درمان بیماری‌اش به خارج از کشور فرار کرد. دباغ ابتدا به لندن رفت و به مدت شش ماه در یک هتل، به عنوان نظافتچی در قبال پول و مقداری غذا و جایی برای خواب مشغول به کار شد. او در فرانسه و انگلیس در اعتصاب غذاهایی برای آزادی زندانیان سیاسی ایرانی شرکت کرد. در عربستان سعودی به توزیع اعلامیه‌های خمینی در میان زائران می‌پرداخت اما بیشتر فعالیت‌های او در خارج از کشور مربوط به آموزش مبارزات چریکی در سوریه و لبنان زیر نظر محمد منتظری و با حمایت موسی صدر می‌شد. او در برپایی یک اردوگاه نظامی در سوریه برای آموزش چریک‌های ضد شاه ایرانی مشارکت داشت و توانست نسل جوانی از ایرانیان مبارز را با تاکتیک‌های شبه‌نظامی آشنا کند. در خارج وی را با نام‌های خواهر دباغ، خواهر زینت احمدی نیلی و خواهر طاهره می‌شناختند. پس از پیروزی انقلاب مناصبی چون فرماندهی سپاه همدان، و رئیس زندان‌های زنان تهران را بر عهده داشت. سیدروح‌الله خمینی وی را با نام خواهر طاهره خطاب می‌کرد. وی اولین فرمانده سپاه غرب کشور در بعد از انقلاب بود. همچنین از وی به عنوان نخستین و تنها فرمانده زن سپاه پاسداران یاد می‌شود. او در نابودی سازمان‌های رقیب جمهوری اسلامی از کومله و حزب دموکرات کردستان گرفته تا شبکه‌های مخفی فدائیان و مجاهدین نقش فعالی را ایفا کرد. دباغ به همراه جوادی آملی و محمد جواد لاریجانی یکی از سه نماینده‌ای بود که در سال ۶۷ پیام روح‌الله

⁴¹<https://www.mizanonline.ir/fa/news/583929/>
⁴²<https://www.eghtesadnews.com>، کد خبر: ۳۲۰۴۶۰۱۳۹۸

خمینی را به گورباچف رساند. وی سه دوره نماینده مردم تهران و همدان در مجلس شورای اسلامی، مسئول بسیج خواهران کل کشور و استاد مدرسه عالی شهید مطهری بوده است و در اواخر عمر از اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان انقلاب اسلامی و مدرس واحد معارف اسلامی دانشگاه علم و صنعت و قائم مقام دبیرکل جمعیت زنان جمهوری اسلامی بود. هنگامی که در مجلس ششم، برای اولین بار دو نماینده زن، الهه کولایی و طاهره رضازاده، اعلام کردند که می‌خواهند با مانند و وارد مجلس شوند، مرضیه حدیدی دباغ آن‌ها را تهدید کرد «اگر نماینده‌ای بدون چادر وارد مجلس شود، کتک می‌خورد.»⁴³

هنگامی که از او سوال شد چرا امام(ره) شما را همراه هیأتی که به شوروی سفر کرد، اعزام کردند؟ گفت: «امام(ره) می‌دانستند که آمریکا به دلیل حساسیت در مورد مسائل شوروی، خبر این سفر را در سطح جهان منعکس می‌کند و مرا فرستادند که جایگاه زن را در اسلام و انقلاب به جهان نشان دهند و مطرح کنند که اسلام هیچ محدودیتی برای رشد زن قائل نیست و زن را در همه جا شرکت می‌دهد، چون نیمی از جامعه به زنان تعلق دارد، ایشان با این عمل به دنیا نشان دادند اینکه می‌گویند در ایران به زن ارزش داده نمی‌شود، نمی‌تواند تحصیل کند و امثالهم، همه دروغ است. امام(ره) مردی با لباس روحانیت و زنی با پوشش چادر را به نمایندگی از خود و ملت ایران به شوروی فرستادند و عملاً این دو لباس مشخص را برگزیدند، وگرنه عالم‌تر و بهتر از من، فراوان بودند.»⁴⁴ و این خود یک جهاد تبیین در سطح جهانی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

بانوان به دلیل داشتن دو شاخصه سخنوری و محبت ورزی رسالت سنگینی در تبیین را بر عهده دارند. فضای حاکم بر دنیای کنونی به گونه ای است که رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌فرماید: جنگ، جنگ روایت هاست. در این جنگ، دشمن، روایت خلاف واقع خود را از ظرفیت‌های موجود به جامعه ما القا می‌کند و لذا در چنین شرایطی رسالت بانوان فرهیخته و آگاه روشنگری و تبیین حقایق می‌باشد. همانطور که بیان شد در طول تاریخ نیز اینگونه شرایط کم نبوده و بانوان با حضور خود و با ظرفیت‌ها و شاخصه‌های زنانه خود ایفای نقش و مسائل را روشن نموده‌اند. حضرت زینب سلام الله علیها با روایت‌گری و پیشگامی در جهاد تبیین، نقشه‌ها و دسیسه‌های دشمن

⁴³ https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%B1%D8%B6%DB%8C%D9%87_%D8%AD%D8%AF%DB%8C%D8%AF%DA%86%DB%8C#%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8_%D8%AE%D8%A7%D8%B7%D8%B1%D8%A7%D8%AA

⁴⁴ نظر امام درباره‌ی حجاب از زبان تنها محافظ زن ایشان. «تابناک» ۱۵ خرداد ۱۳۹۵. دریافت‌شده در ۱۴ مه ۲۰۱۸.

را نقش بر آب می‌کند. به تعبیر یک مستشرق ایشان با روایت‌گری خویش شام را که به لعن امام علی علیه السلام مشهور بود، به مکانی که مدح امام علی علیه السلام را می‌کردند، تبدیل کرد. حضرت زینب سلام الله علیها جایگاه را به خوبی می‌شناختند و با بلاغت خطاب و کلام، شبهه‌ها را برطرف می‌کردند؛ که این امر به واسطه موقعیت شناسی و درک درست از شرایط بود. ایشان پیشگام جهاد تبیین در خردورزی و تدبیرگری هستند و بدین سبب است که حرکت عاشورا را زنده نگه می‌دارد. حضرت زهرا سلام الله علیها با اقدامات خود و سخنرانی‌ها و خطبه‌های غرا، افکار عمومی را اصلاح کردند و از ولایت همسر بزرگوارشان دفاع کردند. همچنین حضرت ام البنین سلام الله علیها در هر فصل از زندگی خویش این مسأله یعنی بصیرت، خود را به خوبی به همه نشان می‌دهند و اهمیت بیشتر آن زمانی است که در تمام موارد بدون این که مستقیماً و صراحتاً از ایشان مأموریتی را بخواهند خود ایشان خواست امام زمان خود را درک می‌نمودند و اجرا می‌کردند. زینب سلیمانی از جمله معدود زنانی است که توانسته سخنران پیش از خطبه‌های نماز جمعه باشد و در جایگاه نماز جمعه تهران نیز سخنرانی کند. او سخنران مراسم تشییع پدرش در دانشگاه تهران بود و دو هفته بعد از کشته شدن پدرش در حالی که اسلحه به دست داشت سخنرانی پیش از خطبه‌های نماز جمعه کرمان بود. او با این اقدام خود صهیونیسم را که قصد داشتند حاج قاسم را به عنوان تروریست معرفی کنند، رسوا کرد. بانو طاهره دباغ که به او لقب مادر بزرگ انقلاب را داده‌اند، فعالیت‌های مهم و فراوانی در جهت پیروزی و حفظ انقلاب انجام دادند و بسیار در این حوزه مؤثر بودند.

«جهاد تبیین» مسیری برای هویت بخشی به جامعه بانوان است تا اینکه به نقش مؤثر و جایگاه والای خود در تربیت انسان برسند. بزرگترین دستاورد این مقاله الگو قرار دادن و آشنایی با بصیرت و شجاعت زنان تاثیرگذار در عرصه جهاد تبیین است که بتوان با روش و منش آنها آشنا شد که چگونه ایشان با شناخت و درک درست از جایگاه‌ها و شرایط موجود و با سیاست‌های زنانه خویش شبهه‌ها را برطرف کرده و دشمن را رسوا می‌کردند. متأسفانه بزرگترین چالشی که پیش روی جهاد تبیین بانوان قرار دارد این است که نگاه واقعی متناسب با خلقت انسان و زن و ظرفیت‌ها و جایگاه والای او ندارند لذا بسیار حائز اهمیت است که این موضوع و نگاه درست و متعالی اسلام به زن در جامعه تبیین گردد و روشنگری‌ها و رشادت‌های زنان با بصیرت و مؤثر در این زمینه در طول تاریخ بازگو شود؛ تا زنان بتوانند از این قابلیت‌های خود در مسیر درست استفاده نمایند و منشأ خیرات و برکات در فرهنگ جامعه باشند.

منابع

1- قرآن

2- نهج البلاغه

3- آقاجانی قناد، علی، مادر فضیلت‌ها: زندگینامه ام‌البنین (علیها السلام)؛ قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، 1385 ه.ش.

- 4- ابن منظور، محمد بن مکرم، **لسان العرب**؛ بیروت-لبنان: دار إحياء التراث العربی، 1408 ه.ق.
- 5- ابوالفرج اصفهانی، **مقاتل الطالبین**، تحقیق: سید احمد صقر؛ قم: شریف رضی، 1372 ه.ق.
- 6- بابایی طلاتیه، محمدباقر، **بیایید اینگونه باشیم (مبانی و اصول مکتب شهید سلیمانی)**؛ تهران: دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، مؤسسه چاپ و انتشارات، چاپ اول، مرداد 1399 ه.ش.
- 7- بحرانی، عبدالله بن نورالله، **عوامل العلوم والمعارف والاحوال من الآیات و الاخبار والاقوال**؛ قم: مؤسسه الامام المهدی، چاپ اول، 1363 ه.ش. یا 1405 ه.ق.
- 8- بخاری، محمد بن اسماعیل، **صحیح البخاری**؛ قاهره-مصر: وزارة الاوقاف، المجلس الاعلى للشئون الاسلاميه، لجنة إحياء كتب السنة، چاپ دوم، 1410 ه.ق. یا 1990 م.
- 9- بستانی، فوادفرام، **فرهنگ جدید عربی-فارسی: ترجمه منجدالطلاب**؛ ترجمه: محمد بندرریگی، تهران: اسلامی، چاپ اول، 1389 ه.ش.
- 10- حسینی، سید حسین، **سراج: نگاهی گذرا به مسائل اساسی و بررسی شبهات پیرامون زنان**؛ تهران: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش های اسلامی، 1380 ه.ش.
- 11- حسینی جلالی، سید محمد باقر، **فدک والعوالی والحوادث السبعة**؛ مشهد: کنگره آثار علمی و معنوی حضرت زهرا (سلام الله علیها)، چاپ اول، 1426 ه.ق.
- 12- حلبی، علی بن ابراهیم، **السيرة الحلبیه**؛ تصحیح: عبدالله محمد خلیلی؛ بیروت-لبنان: دارالکتاب العلمیه، منشورات محمد علی بیضون، چاپ دوم، 1427 ه.ق. یا 2005 م.
- 13- حلی، حسن بن سلیمان، **مختصر البصائر الدرجات، فارسی-عربی**؛ قم: آستانه مقدسه قم، انتشارات زائر، 1391 ه.ش.
- 14- خصیبی، حسین بن حمدان، **الهدایة الکبری**؛ بیروت-لبنان: مؤسسه البلاغ، 1419 ه.ق.
- 15- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، **مفردات الفاظ قرآن**، تحقیق: صفوان عدنان داوودی؛ بی جا، طلیعه النور، چاپ دوم، 1427 ه.ق.
- 16- رجبیان، قاسم، **ام البنین (علیها السلام)**؛ قم: عصر رهایی، 1396 ه.ش.
- 17- سماوی، محمد بن طاهر، **ابصار العین فی انصار الحسین (علیه السلام)**؛ نجف اشرف: چاپخانه ی حیدریه، 1341 ه.ق.
- 18- سوییج، خطیب مهدی، **ام البنین سیده النساء العرب**؛ قم: امیر، 1377 ه.ق.
- 19- طبری، ابی جعفر محمد بن جریر، **تاریخ طبری**، تحقیق: محمد ابوالفضل ابراهیم؛ بیروت-لبنان: دار إحياء التراث العربی، بی تا.
- 20- عبدالامیر انصاری، محمدرضا، **ام البنین: نماد از خود گذشتگی**، ترجمه: موسی دانش؛ مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول، 1375 ه.ش.
- 21- قرشی بنابی، سید علی اکبر، **قاموس قرآن**؛ تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ یازدهم، 1386 ه.ش.

- 22- کاظمی نائینی، سید رضا موسی، مصائب حضرت زینب (سلام الله علیها)؛ بی جا، چاپ اول، زمستان 1386 ه.ش.
- 23- کمره ای، محمد باقر، در کر بلا چه گذشت؟ ترجمه نفس المهموم شیخ عباس قمی؛ انتشارات مسجد حضرت صاحب الزمان (عجل الله تعالی)، چاپ سوم، بی تا.
- 24- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، تصحیح: محمد باقر محمودی؛ بیروت-لبنان: دار احیاء التراث العربی، چاپ اول، بی تا.
- 25- مجلسی کوپائی، غلامحسین، فدک از غصب تا تخریب؛ قم: انتشارات دلیل ما، چاپ دوم، 1389 ه.ش.
- 26- محدثی، جواد، پیام های عاشورا؛ قم: زمزم هدایت، چاپ ششم، 1384 ه.ش.
- 27- مسلم بن حجاج نیشابوری، صحیح مسلم؛ قاهره-مصر: دارالحدیث، چاپ اول، 1412 ه.ق. یا 1991 م.
- 28- مظفر، شیخ محمد حسن، دلائل الصدق لنهج الحق؛ قم: مؤسسه آل البيت (علیهم السلام) لاحیاء التراث، چاپ اول، 1422 ه.ق.
- 29- مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن؛ تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ نهم، 1386 ه.ش.
- 30- واثقی راد، محمدحسین، درسنامه سیره معصومین (علیهم السلام)؛ تهران: نشر معشر، چاپ اول، زمستان 1387 ه.ش.
- <https://www.asriran.com/fa/news-31>
- <https://www.mizanonline.ir/fa/news-32>
- <https://www.eghtesadnews.com-33>
- <https://fa.wikipedia.org/wiki-34>
- <https://www.tabnak.ir/fa/news-35>
- https://eitaa.com/s/sot_enghelabi/2508-36